

**TERCEIRA EDIÇÃO DA
ROUTLEDGE ENCYCLOPEDIA OF TRANSLATION STUDIES
OU UNHA OLLADA AOS ESTUDOS DE TRADUCIÓN**

Tanya Escudero
Universidade de Vigo
Universidade de Tallin
tanyaescudero@gmail.com

Routledge Encyclopedia of Translation Studies, Baker, Mona & Garbiela Saldanha. Londres/Nova York: Routledge, 2019. 900 páxinas. ISBN 9781138933330.

En 2019 apareceu publicada unha nova edición dunha obra fundamental nos Estudos de Tradución, a *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*, editada por Mona Baker e Garbiela Saldanha. A primeira edición deste prestixioso compendio, que apareceu en 1998, xa incluía 81 entradas e foi o proxecto destas características máis ambicioso ata a data. A segunda viu a luz en 2009 e buscaba limitar o eurocentrismo de épocas anteriores e mostrar a multidisciplinidade que comezaba a caracterizar os Estudos de Tradución (Baker & Saldanha, 2009, pp. xx–xxii).

O auxe dos estudos de tradución é claro se atendemos ao número de institucións que ofrecen algún programa de tradución ou interpretación. En 1998, a lista comprendía 250 referencias en todo o mundo (Caminade & Pym, 1998); pouco máis de vinte anos despois, o catálogo *Translator-Training Observatory*¹, que actualiza o grupo de Estudos Interculturais da Universitat Rovira i Virgili, inclúe máis de 500 institucións, algunhas delas con diversos programas dedicados á tradución e á interpretación. O número, con todo, é moito máis elevado, pois, como o grupo advirte, a lista atópase obsoleta para a unha gran cantidade de países.

Nun mundo cada vez máis globalizado e en constante cambio non só a tradución se torna esencial, senón que evoluciona irremediamente. Esta terceira edición da *Encyclopedia* adáptase a estes cambios e, para iso, inclúe 51 novas entradas (entre elas, algunhas adaptacións ou actualizacións de entradas anteriores con distinto título) que obedecen xeralmente a novas

---

¹ Este catálogo, creado baixo os auspicios da European Society for Translation Studies e o Comité para a Formación e a Cualificación da Federación Internacional de Tradutores, pode consultarse na páxina web de EST (<https://est-translationstudies.org/resources/online-translation-studies-resources/>).

correntes ou a outras que non o son tanto, pero adquiriron maior peso nos últimos anos, como é o caso da investigación en xénero e feminismo. Mentres que a segunda edición incluía unicamente un artigo neste campo, titulado «Gender and Sexuality», escrito por Luise von Flotow, a derradeira versión inclúe tres: «Feminist Translation Strategies», «Gender» e «Sexuality». A investigación sobre xénero e feminismo, do mesmo xeito que sucedeu en moitos outros ámbitos, creceu exponencialmente nos Estudos de Tradución (Yu, 2015; Castro & Ergun, 2017; Flotow & Farahzad, 2017; Baer & Kaindl, 2017, entre outros).

Gañaron tamén visibilidade os traballos dedicados á propia investigación («Research Methodologies, Interpreting» e «Research Methodologies, Translation»), froito da necesidade de formar o crecente número de investigadores e investigadoras en todo o mundo (Hansen et al., 2008; Alvstad et al., 2011; Angelelli & Baer, 2016; Rautaoja et al., 2016); así como os que abordan a aplicación ao noso ámbito de teorías provenientes doutras áreas, en particular da socioloxía («Actor-Network Theory (ANT)», «Field Theory» o «Structuration Theory»). O carácter interdisciplinario é, sen dúbida, un dos atributos máis relevantes dos estudos de tradución na actualidade. Como as propias editoras afirman na introdución deste volume, a nosa disciplina derivou en tantas ramas distintas que xa non poden explicarse aludindo meramente a diversos enfoques ou 'xiros' (Baker & Saldanha, 2019, p. xxiv).

Como cabería esperar, a tecnoloxía desempeña un papel máis importante neste novo volume, e onde antes atopabamos só unha entrada dedicada á tecnoloxía aplicada á tradución², concretamente ás ferramentas de tradución asistida, agora temos tres artigos orientados a diferentes eidos: «Technology, Audiovisual Translation», «Technology, Interpreting» e «Technology, Translation». Porén, a protagonista desta nova edición parece ser a tradución multimodal, en particular a audiovisual. Se na segunda edición a súa presenza limitábase a un artigo sobre tradución audiovisual e outro sobre localización, a esta última engadíronse entradas que pretenden recoller unha realidade totalmente nova que abrangue, entre outros, os 'fansubs' («Fan Audiovisual Translation») ou a accesibilidade («Audio Description», «Subtitling for the Deaf and Hard of Hearing»), sen esquecer a dobraxe e a subtitulación («Dubbing», «Subtitling, Interlingual»). Á tradución audiovisual, que conta xa co seu propio manual en Routledge (Pérez González, 2018), dedicáronse nos últimos anos innumerables artigos, volumes e números especiais³, ademais de conferencias que reúnen cada ano a máis profesionais deste ámbito, coma INTERMEDIA, Media for All ou as Jornadas de Doblaxe y Subtitulación da Universidade de Alicante⁴.

---

2 A excepción de «Machine Translation», que ven sendo unha constante nas tres edicións.

3 En importantes revistas coma *Perspectives* en 2019 (*Audiovisual translation: Intersections*), *JoSTrans* en 2018 (*Taking Stock and Audiovisual Translation*) ou *Target* en 2016 (*Audiovisual Translation. Theoretical and methodological challenges*).

4 A propia Universidade de Vigo celebrará en setembro de 2022 a segunda conferencia UMAQ, «Understanding Quality in Media Accessibility and Audiovisual Translation»,

Tanto nestas subdisciplinas como en moitas outras, o interese metatraductivo é evidente. Cada vez máis estudantes de tradución escollen a investigación como vía profesional e, como consecuencia, aumenta o número de programas de doutoramento, de revistas científicas, de escolas de verán e de conferencias e simposios dedicados á investigación en tradución. Nunha disciplina nova e en constante cambio, e nunha época claramente interdisciplinaria, era necesaria unha nova enciclopedia que dese cabida a todos estes avances, e o gran número de entradas incorporadas a esta última edición é proba diso.

Con todo, non tiveron espazo algunhas reflexións do último lustro que, sen dúbida, espertarán cada vez maior interese entre a comunidade científica, como é o caso da tradución en Organizacións Non Governamentais e/ou en contextos de crise (Federici, 2016; Tesseur, 2015, 2018; Moreno-Rivero, 2018; O'Brien e Federici, 2019). Quizáis a cuarta edición desta *Encyclopedia* recolla estes e outros temas, e á velocidade que avanza o noso eido, é probable que non tarde moito en chegar.

Referencias bibliográficas

- ALVSTAD, C., HILD, A. & TISELIUS, E. 2011. *Methods and strategies of process research: Integrative approaches in translation studies*. Amsterdam: John Benjamins.
- ANGELELLI, C. & BAER, B. J. 2016. *Researching translation and interpreting*. Londres & Nova York: Routledge.
- BAER, B. J. & KAINDL, K. 2017. *Queering Translation, Translating the Queer: Theory, Practice, Activism* (1ª ed). Londres & Nova York: Routledge.
- BAKER, M. 1998. *Routledge encyclopedia of translation studies*. Routledge.
- BAKER, M. & SALDANHA, G. 2009. *Routledge encyclopedia of translation studies* (2ª ed). Londres & Nova York: Routledge.
- 2019. Introduction to the third edition. En BAKER, M. & SALDANHA, G. (eds.), *Routledge encyclopedia of translation studies* (3ª ed., pp. xxiv–xxvii). Londres & Nova York: Routledge.
- CAMINADE, M., & PYM, A. 1998. «Translator-Training Institutions». En BAKER, M. (ed.), *Routledge Encyclopedia of Translation Studies* (pp. 280–285). Londres & Nova York: Routledge.
- CASTRO, O. & ERGUN, E. 2017. *Feminist translation studies: Local and transnational perspectives*. Londres & Nova York: Routledge.
- FEDERICI, F. M. 2016. *Mediating emergencies and conflicts: Frontline translating and interpreting*. Londres: Palgrave Macmillan.
- FLOTOW, L. VON & FARAHZAD, F. (eds.). 2017. *Translating women: Different voices and new horizons*. Londres & Nova York: Routledge.

- HANSEN, G., CHESTERMAN, A. & GERZYMISCH-ARBOGAST, H. 2008. *Efforts and models in interpreting and translation research: A tribute to Daniel Gile*. Amsterdam: John Benjamins.
- MORENO-RIVERO, J. 2018 «Interdisciplinary multilingual practices in NGOs: Addressing translation and interpreting at the ‘Human Rights Investigations Lab’ and ‘Translators Without Borders’». *Translation Spaces*, 7 (1), 143–161.
- O’BRIEN, S. & FEDERICI, F. M. 2019. «Crisis translation: Considering language needs in multilingual disaster settings». *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, 29 (2), 129–143.
- PÉREZ GONZÁLEZ, L. (ed.) 2018 *The Routledge Handbook of Audiovisual Translation*. Londres/Nova York: Routledge.
- RAUTAOJA, T., MIKOLIČ JUŽNIČ, T. & KOSKINEN, K. 2016. *New horizons in translation research and education 4*. Joensuu: University of Eastern Finland.
- TESSEUR, W. 2015. «Institutional Multilingualism in NGOs: Amnesty International’s Strategic Understanding of Multilingualism». *Meta*, 59(3), 557–577.
- 2018. «Researching translation and interpreting in Non-Governmental Organisations». *Translation Spaces*, 7 (1), 1–19.
- YU, Z. 2015. *Translating feminism in China: Gender, sexuality and censorship*. Londres & Nova York: Routledge.